

Matti Mainion ja Jussi Juonion (Mutt and Jeff) -sarjan piirtäjä Bud Fisher oli ensimmäinen sarjoillaan rikastunut.

Strippisarjatkin kasvattavat lukijoitaan

Vesa Kataisto

Sanomalehtien sarjakuvat ovat useimmille lukijoille rakkaita jo lapsuudesta lähtien. Sarjaa luetaan, vaikka sen vitsit olisivat olleet jo vuosia puhkikaluttuja, grafiikka siirtokuvatyyppiä tai rautalankaa ja alkuperäinen tekijäkin heittänyt tussinsa nurkkaan jo vuosikymmen sitten.

Syndikointi alkoi vuoden 1915 paikkeilla, kun valpas liikemies John N. Wheeler keksi ehdottaa sarjakuvantekijä Bud Fisherille tämän Mutt & Jeff -sarjan levittämistä

muihinkin kuin William Hearstin lehtiin. Fisherillä oli ollut jo vuodesta 1907 lähtien rahakas sopimus Hearstin kanssa, mutta Wheeler tarjosi vieläkin parempaa. Peräti 5000 taalaa viikossa!

Summa oli tuon ajan hintatasoon nähden tähtitieteellinen, mutta kumpikin teki hyvän tilin. Wheeler matkusti pitkin Amerikkaa kaupaten Matti Mainiota ja Jussi Juoniota. Kauppa kävi liukkaasti: ”Kaikki Pittsburghista länteenpäin oli silkkaa pihvilihaa”, hykerteli syndikoinnin keksijä Wheeler vanhoilla päivillään.

Hyvät kaupamiehet ovat pitäneet sarjakuvantekijät leivässä siitä lähtien, vaikka toki syndikaatti nappaakin oman siivunsa, 30 – 50 prosenttia sarjan myyntihinnasta. Sarjakuvantekijä, joka myy oman sanomalehtisarjansa, on harvinaisuus. Josain välissä pitää ehtiä piirtääkin sarjaa. Tuorein pohjoismaainen menestystarina sarjakuva-alalla on Strand Comics, jota norjalainen Håkon Strand käytännössä yksin johtaa.

Strand Comicisn isoin hitti on Frode Överlin jalkapallo- ja perhesarja Pondus.

Överlin tyylinäyte.

Supertuottelias Överli tunnetaan meillä parhaiten Myrkkylehden sarjoistaan. Ponus on Norjassa ja osin myös Ruotsissa miljoonien eurojen bisnes. Eikä mene hassummin Martin Kellermanin Rockylla tai Lise Myhren Nemilläkään. Strand on esimerkiksi onnistunut tekemään hienon sopimuksen Dagens Nyheterin kanssa. Aina, kun lehteen jää avoin paikka, DN ei asemoi siihen väritestiä tms., vaan Nemi-mainoksen.

Suomessa Timo Kähkönen ja Vesa Ilmaranta ovat onnistuneet varsin hyvin lanseeraamaan viikottaisen Paikallisuutisia — sarjakuvia Syrjälästä — sarjansa. Se ilmestyy tällä hetkellä kymmenessä lehdessä tekijöiden oman aktiivisuuden ansiosta.

©KFS

Mutta onko niissä sisältöä?

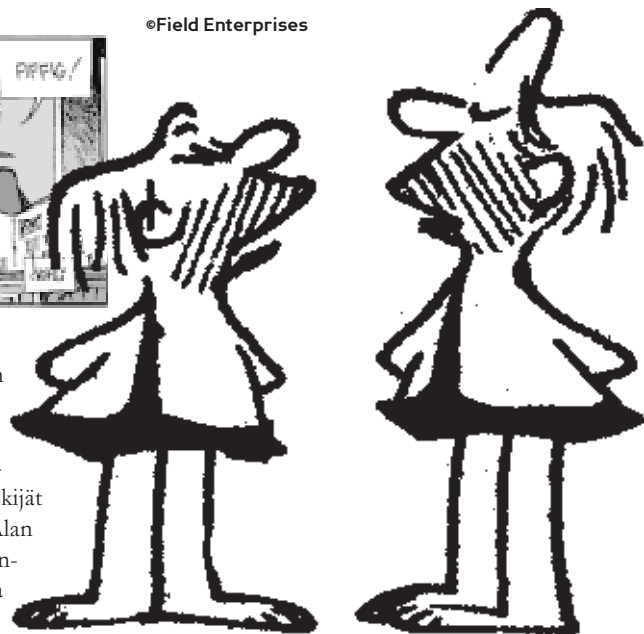
Joskus tuntuu, että kuka tahansa voisi piirustella nykyisen kaltaista sanomalehtisarjaa. Mihin Mort Walker tai Jim Davis tarvitsee käsikirjoittajatiimiä, kun jutut ovat mitä ovat? Tottumus ratkaisee, jokaisen lehden toimituksessa tiedetään millainen huuto nousee jos vuosikymme-

niä jatkunut sarja tiputetaan pois.

Uusille sarjoille on siksi vähänlaisesti palstatilaa. Uudenlaisia näkökulmia etsiessään tekijät ovat kehittäneet täsmäsarjoja. Alan kotimainen uranuurtaja on tietenkin Jope Pitkänen. Suuressa maailmassa sarjoja mitoitetaan etnisille ryhmille, ammattikunnille sekä esimer-

kiksi eläkeläisille. Ylivoimaisesti suosituin lajityyppi on humoristinen perhesarja. Jopa slapstickiin perustuneet sarjat ovat vähitellen muokkautuneet perhe-suhteita käsitteleviksi. Eläinsarjat on toinen suosikkiaihio, vaikka nekin sijoittuvat yleensä perheympä-

ristöön. Seitsemänkymmentäluvulla muunmuassa Punasulalla (Red-eye) oli äreä eukko, ja Helgakin oli paljon tylmpi Harald Hirmuista kohtaan. Poliittisen korrektiuden myötä naiskarikatyyrien tilalle on tullut esimerkiksi Karvinen.

Pulteri on noussut otsikoihin.

Aika muokkaa huumoria tasaisempaan suuntaan. Tuskin olisi mahdollista nähdä Jeren (Zits) yrittävän itsemurhaa tyttöystävähuolien takia. 20- ja 30-luvulla tämä oli vielä varsin tavallinen vitsin aihe. Varhainen Mikki Hiirikin aikoi vetää itsensä kiikkuun kun havaitsi Minnin heilastelevan toisen kanssa. Syndikaatit eivät nykyisin halua aseita tai liian realistista väkivaltaa sarjoihin. Tästäkin syystä monet seikkailustrippisarjat ovat kuitu-neet pois.

©KFS

Kannan ottaminen on puolestaan yleistyntynyt, huumoria huumorin vuoksi näkyy enää harvoin. Alkujaan päättömäksi kivikausifarssiksi luotu B.C. alias Pulteri nousi viime vuonna muutaman kerran otsikoihin. Uskonnollisen herätyksen kokenut, nyk. fundamentalistikristitty Johnny Hart oli päästänyt seulastaan läpi liian kärkeviksi tulkittuja kommentteja muista kuin kristinuskosta.

Avoimesti poliittiset sarjat ovat puolestaan harvassa. Tunnetuin on Garry Trudeauun Doonesbury, joka joissakin amerikkalaisissa lehdissä tulkitaan poliittiseksi pilapiirroksiksi, ei vitsisarjaksi, vaikka hyvin usein siinäkin kommentoidaan asioita perheiden näkökulmasta. Uusin allalla on kolmatta tulemistaan sanomalehtisarjakuviin tekevä Berke Breathedin Opus, joka on pysynyt varsin raikkaana ainakin ensimmäisten jaksojensa ajan. Pohjoismaissa tunnetuin poliittinen sarja on Carsten Graabekin Staatsministern (Valtiat). Se on

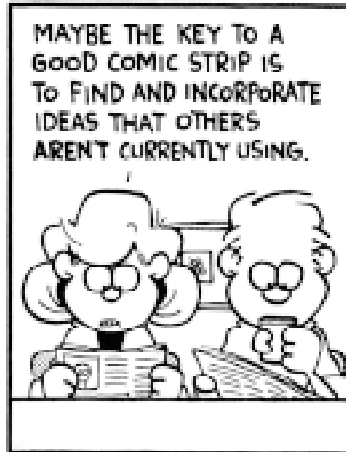
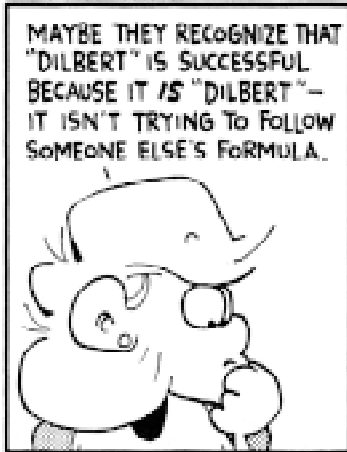

Syrjälään tapahtumia seurataan kymmenessä paikallislehdessä.

©KFS

©United Features

Bill Amendin Fox troitia ei ole vielä Suomen lehdissä näkynyt. Amend on muutaman kerran laittanut kettusperheen pohtimaan keinoja sarjan suosion kasvattamiseksi.

Aseita ja liiallista väkivaltaa pyritään nykystripeissä välttämään, mutta Mustis saa toki pitää pyssyinsä.

leen vahingollisen poliittiseksi. Huumori väistyi kuolemanvakavan oikeistolaissanoman tieltä. Sarja sai lähteä Suomen Sosialidemokratian (nyk. Utispäivä Demari) sivuilta, kun erääseen tarinaan putkahti sissipäällikkö "Bolo Guerrero", joka ei kirjoittanut päiväkirjaansa moottoripyöräretkistä vaan "Kuuban klikiltä" saamiensa viiden miljoonan dollarin vallankumousrahaston kätköpaikan. Uudessa Suomessa Johnny sai jatkaa.

Miten minusta tulee sarjakuvamiljonääri?

Ei ole ihme, että Fisherin laajalti uutisoidun menestyksen myötä monet,

yleensä nokkelampi kuin esimerkiksi Wiley Millerin kuivakkaan yliopistohuumoriin kapsahtava yhteiskuntasarja Non Sequitur.

Joskus seikkailusarjat saattoivat olla hyvinkin kärkeviä, kuten Milton Caniffin Steve Canyon, joka avoimesti kannatti kaikkia amerikkalaisten käymiä sotia. Suomessa muistetaan vielä Jonni Huimapää eli Johnny Hazard. Frank Robbins kävi jopa itsel-

Jonni Huimapää (Johnny Hazard) ja tutun oloinen vasemmistolaisissa Bolo Guerrero.

©KFS

Juliet Jonesin sydän, kaikkien aikojen saippusarja.

Muppetit väentyivät sanomalehtisarjaksi TV:n puolelta.

mm. Carl Barks, haaveilivat ryhtyvänään jonakin päivänä piirtämään omaa sanomalehtisarjakuvaa. Homma ei kuitenkaan ole kadehdittava missään mielessä. Vaikka omassa elämässä tapahtuisi mitä, on jaksettava tehdä kuusi strippiä per viikko ja mahdollisesti sunnuntaisarja päälle. Lukijoiden kenttä on pirstaloitunut, hittejä syntyy enää harvoin.

Toki päiväperhoja liikkuu yhä, sanomalehdissä ovat pyörähtäneet niin Woody

Allen, Muppetit, Teinimutanttinjakilpikonnat ja jopa Pokémon.

Ehkä joku voisi siirtää Kotikadun tai Salatut elämät sarjakuvamuotoon ja ryhtyä tekemään Juliet Jonesin sydämen kaltaista sarjaa? Onhan Ellitkin (Apartment 3-G) vielä olemassa...

Woody Allenista tehtiin strippisarja Hamplen piirtämänä.

Kotimainen sarjakuva valtaa alaa

Ville Hänninen

Suomalaisen sanomalehtisarjakuvan kenttä on mullistunut viime vuosina. Vielä 1980-luvulla Sarjainfossa valiteltiin kotimaisen sarjakuvan heikkoa menekkiä konservatiivisessa lehdistössä. No, lehdistö suhtautuu edelleen vanhakantaisesti sarjakuvaan, mutta kotimainen pärjää vuosi vuodelta paremmin. Soittokierros suurimmille suomalaisille sarjakuvasyndikaateille osoittaa, että elokuvien, kirjallisuuden ja sarjakuvan Suomi-buumi ei ota talttuakseen.

Listan kärjessä ovat Viivi ja Wagner sekä B. Virtanen. Ulkomaisista sarjakuvista viime vuosien vahvin nousija on Jerry Scottin ja Jim Borgmanin teinisarjakuva Jere (Zits).

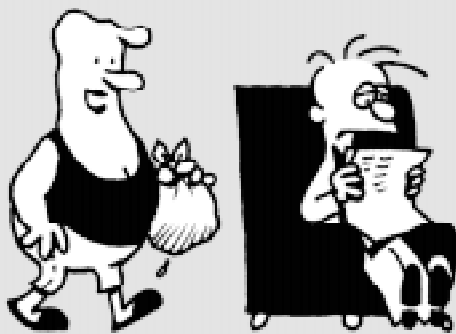
©Juba

Suomen kymmenen suosituinta sanomalehtisarjakuvaa

(julkaisevien lehtien määrällä mitattuna)

1. Viivi ja Wagner 37 (levittäjänä PIB)
2. B. Virtanen 35 (Bulls Press)
3. Lassi ja Leevi 30 (Tekstikuva)
4. Jere (Zits) 28 (Bulls Press)
5. Karvinen 23 (PIB)
6. Harald Hirmuinen 21 (Bulls Press)
7. Aku Ankka 15 (Bulls Press)
8. Mustanaamio ja Helge 14 (molemmat Bulls)
10. Touhulan perhe ja Masi 13 (molemmat Bulls)

Välittömässä tulumassa: Kamut ja Dilbert (12 lehdessä, Bulls ja PIB), Baby Blues (11 lehdessä, Bulls), Velho (10 lehdessä, Tekstikuva), Väinämöinen (9 lehdessä, Tekstikuva).

©Heilä